

U S T A W A

z dnia 21 czerwca 1939 r.

o zniesieniu służebności w województwach: krakowskim, lwowskim, stanisławowskim, tarnopolskim i cieszyńskiej części województwa śląskiego.

DZIAŁ I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego i cieszyńskiej części województwa śląskiego ulegają zniesieniu na podstawie ustawy niniejszej:

1) prawa wrębu, poboru drzewa i innych produktów leśnych, obciążające cudze grunty leśne lub rolne;

2) prawa paszy na cudzych gruntach;

3) prawa poboru traw, szuwarów lub innych roślin, rosnących na cudzych wodach stojących;

4) wszelkie inne służebności, obciążające grunty rolne lub leśne, które powstały przed dniem 1 stycznia 1909 r.

DZIAŁ II.

Zasady znoszenia służebności.

Art. 2. (1) Należy znosić jednocześnie służebności, obciążające dziedzinę służebną na rzecz gospodarstw kilku wsi.

(2) Można znosić służebności, obciążające dziedzinę służebną na rzecz gospodarstw kilku wsi, oddzielnie w stosunku do gospodarstw poszczególnych wsi w razie uznania przez władzę, że zmniejszenie dziedziny służebnej o obszar, wydzielony tytułem wynagrodzenia za służebności na rzecz gospodarstw jednej wsi, nie spowoduje uszczuplenia uprawnień służebnościowych gospodarstw pozostałych wsi lub utrudnienia ich racjonalnego znoszenia.

(3) Zwalnia się część dziedziny służebnej—wydzieloną tytułem wynagrodzenia za zniesione służebności — od obciążeń na rzecz gospodarstw pozostałych wsi.

Art. 3. (1) Znosi się służebności czerpania wody, pojenia bydła, przechodu, przegonu i przejazdu, kopania piasku, wapienia i innych materiałów tylko wówczas, gdy korzyści gospodarcze, osiągane z tych służebności przy uwzględnieniu warunków miejscowych, można odpowiednio zastąpić.

(2) Nie znosi się służebności w razie uznania przez władzę, że wynagrodzenie za służebności w gruntach leśnych, nie podlegających zmianie rodzaju użytkowania, nie mogłoby zastąpić korzyści gospodarczych, osiąganych ze służebności.

Art. 4. Ustala się wynagrodzenie za służebności w wysokości trzydziestokrotnej rocznej wartości znoszonych służebności.

Art. 5. Wynagrodzenie za służebności wydziela się w gruncie, a w przypadkach, przewidzianych w art. 18, wyznacza się je w gotówce.

Art. 6. Wynagrodzenie za służebności wydziela się w przydatnych dla uprawnionych do korzystania ze służebności użytkach rolnych, leśnych lub innych.

Art. 7. Wynagrodzenie za służebności wydziela się przede wszystkim z obszarów, na których służebności mogły być prawnie wykonywane.

Art. 8. (1) Można wydzielić wynagrodzenie za służebności z całego obszaru dziedziny służebnej, niezależnie od tego, czy służebności były wykonywane na całym jej obszarze, czy też tylko na poszczególnych częściach, wyodrębnionych po ustanowieniu służebności w odrębne jednostki hipoteczne. Wydzielenie takie jest dozwolone wówczas, gdy jest to niezbędne do zachowania racjonalnej struktury gospodarczej dziedziny służebnej oraz władającej.

(2) Zastosowanie przepisu ust. (1) nie narusza prawa żądania odszkodowania przez właściciela jednostki hipotecznej, z której wydzielono wynagrodzenie za służebności, od właścicieli pozostałych jednostek hipotecznych.

Art. 9. Wydzielenie wynagrodzenia za służebności z nieruchomości — nieobciążonych służebnościami, a należących do tego samego właściciela — może nastąpić jedynie za zgodą właściciela i uprawnionych do korzystania ze służebności oraz osób, których prawa na tych nieruchomościach są ujawnione w księdze hipotecznej.

Art. 10. (1) Wydziela się za służebności pastwiskowe wynagrodzenie w użytkach rol-

nych lub gruntach spod lasu bez drzewostanu, a za służebności leśne w gruntach leśnych wraz z drzewostanem. Za zgodą stron lub w przypadkach, uzasadnionych interesami gospodarczymi dziedziny służebnej i władającej, za służebności pastwiskowe można wydzielać wynagrodzenie w gruntach leśnych z drzewostanem, a za służebności leśne — w gruntach leśnych bez drzewostanu lub w użytkach rolnych.

(2) Wydziela się lasy ochronne tytułem wynagrodzenia za służebności w razie niemożności wydzielenia wynagrodzenia w użytkach rolnych lub w lasach nie uznanych za ochronne.

Art. 11. Nie można wynagrodzenia za służebności wydzielać w gruntach, których przynależność do dziedziny służebnej jest przedmiotem sporu sądowego.

Art. 12. (1) Wydziela się na wspólną własność wynagrodzenie za służebności grupowe (na rzecz grupy gospodarstw) i gromadzkie (na rzecz wszystkich gospodarstw w gromadzie).

(2) Udział poszczególnych uprawnionych w wartości wynagrodzenia, wydzielonego na wspólną własność za służebności grupowe i gromadzkie, ustala się w ten sposób, że połowę wartości wynagrodzenia dzieli się pomiędzy uprawnionych w równych częściach, drugą połowę — w stosunku do posiadanego przez każdego z uprawnionych obszaru, z którym związane jest prawo do korzystania ze służebności.

Art. 13. (1) Wydziela się wynagrodzenie za służebności indywidualne (w których uprawnienie poszczególnych gospodarstw określono indywidualnie), oddzielnie dla każdego uprawnionego w miarę możliwości w jednej obwodnicy.

(2) Wynagrodzenie za służebności indywidualne wydziela się na wspólną własność uprawnionych w następujących przypadkach:

1) jeżeli jest to konieczne ze względu na miejscowe stosunki gospodarcze;

2) jeżeli nie można określić uprawnień poszczególnych faktycznie istniejących gospodarstw ze względu na nieuregulowany stan prawny;

3) jeżeli grunty wydzielone za służebności:

a) położone są powyżej 1.000 m nad poziomem morza,

b) położone są od 500 do 1.000 m nad poziomem morza i posiadają płytką warstwę rodzajną, nie nadającą się na rolę lub łąkę,

c) stanowią pastwiska, których zmiana użytkowania na rolę lub łąkę byłaby gospodarczo nieuzasadniona,

d) stanowią pastwiska, które należy zachować dla celów hodowlanych,

e) stanowią lasy ochronne.

Art. 14. (1) Ustala się udział poszczególnych uprawnionych w wynagrodzeniu, wydzielonym za służebności indywidualne, w stosunku do wartości ich uprawnień.

(2) Jeżeli gospodarstwo, na rzecz którego ustanowiono służebność indywidualną, zostało podzielone, udział poszczególnych uprawnionych w wynagrodzeniu za służebności, przypadającym na uprawnione gospodarstwo, ustala się — w braku umowy pomiędzy uprawnionymi — na zasadach określonych w dokumentach, dotyczących podziału uprawnionego gospodarstwa, w braku dokumentów — w stosunku do wartości ich rzeczywistych korzyści.

Art. 15. Wyznacza się wynagrodzenie za służebności w idealnej części wartości dziedziny służebnej lub jej części, jeżeli dziedzina władająca i służebna są objęte postępowaniem scaleniovym. Wydzielenie wynagrodzenia w gruntach nastąpi w toku postępowania scaleniovego.

Art. 16. Grunty, wydzielone tytułem wynagrodzenia za służebności, są wolne od ciężarów i ograniczeń prawa własności, ujawnionych w księdze hipotecznej dziedziny służebnej, z wyjątkiem służebności, uznanych przez władzę za konieczne ze względów gospodarczych.

Art. 17. Nie wolno wartości gruntów, które wydziela się, jako wynagrodzenie, zmniejszać bez zezwolenia władzy przed wprowadzeniem uprawnionych w posiadanie gruntów. Właściciel dziedziny służebnej, który zmniejsza wartość tych gruntów, jest zobowiązany do odszkodowania na rzecz uprawnionych.

Art. 18. Można wyznaczać wynagrodzenie za służebności w gotówce w przypadkach, gdy:

- 1) strony się na to godzą;
- 2) użytki rolne lub leśne, wchodzące w skład dziedziny służebnej, znajdują się w takiej odległości od dziedzin władających, że wydzielenie tych gruntów nie dałoby możliwości prowadzenia racjonalnej gospodarki;
- 3) znosi się służebności inne, niż pastwiskowe lub leśne;
- 4) skutek wydzielenia wynagrodzenia w gruntach obszar poszczególnych obciążonych gospodarstw byłby mniejszy od 15 ha;
- 5) dziedzina służebna należy do drobnych rolników i nie leży w szachownicy z dziedzinami władającymi.

Art. 19. (1) Można wynagrodzenie za służebności w gotówce rozłożyć na raty płatne półrocznie. Spłata nie może trwać dłużej niż dziesięć lat. Do czasu spłaty wynagrodzenia uprawnieni korzystają ze służebności.

(2) Współwłaściciele dziedziny służebnej, nie podzieleni faktycznie ani prawnie w chwili wszczęcia postępowania, odpowiadają solidarnie za spłatę wynagrodzenia za służebności.

Art. 20. Należy złożyć wynagrodzenie w gotówce do depozytu sądowego, jeżeli okaże się, że w postępowaniu brała udział osoba, co do uprawnień której istnieją uzasadnione wątpliwości. Depozyt będzie wydany osobie, która brała udział w postępowaniu, jeżeli w ciągu lat trzech nie zgłosi się osoba, która wykaże swoje prawa do gruntu.

Art. 21. (1) Władza może przeznaczyć wynagrodzenie w gotówce na zmeliorowanie lub zagospodarowanie gruntów, posiadanych przez uprawnionych, lub na kupno gruntów na wspólną własność oraz zarządzić złożenie wynagrodzenia w gotówce do depozytu Państwowego Banku Rolnego. Depozyt będzie wydany po przedstawieniu zaświadczenia władzy, stwierdzającego istnienie warunków, umożliwiających zużycie wynagrodzenia zgodnie z przeznaczeniem oraz ustalającego osoby, uprawnione do podjęcia wynagrodzenia.

(2) Wynagrodzenie w gotówce wypłaca się uprawnionym w razie niezużycia go w ciągu pięciu lat na cele, określone w ust. (1).

Art. 22. (1) Dziedzina służebna jest wolna od obciążeń po wprowadzeniu uprawnionych w posiadanie gruntów, wydzielonych tytułem wynagrodzenia za służebności lub po wypłacie wynagrodzenia.

(2) Osoby, którym wydzielono wynagrodzenie za służebności w użytkach leśnych bez drzewostanu, mogą korzystać ze służebności do czasu usunięcia drzewostanu przez właściciela dziedziny służebnej lub przejścia drzewostanu na ich własność (art. 42 ust. (2)).

DZIAŁ III.

Postępowanie.

Rozdział I.

Uczestnicy.

Art. 23. (1) Uczestnikami postępowania, unormowanego w ustawie niniejszej, są:

- 1) uprawnieni do korzystania ze służebności;
- 2) właściciele lub posiadacze nieruchomości obciążonych służebnościami.

(2) Współwłaściciele lub współposiadacze nieruchomości obciążonych lub nieruchomości, z którymi związane jest prawo korzystania ze służebności oraz właściciele nieruchomości, podzielonej po wszczęciu postępowania, działają przez wybranego spośród siebie przedstawiciela, który w postępowaniu bierze udział, jako uczestnik. W razie niewybrania przedstawicieli, wyznacza ich władza spośród współwłaścicieli lub współposiadaczy tych nieruchomości.

Art. 24. Uczestnicy, gdy ich jest więcej niż trzech, działają w postępowaniu, przewidzianym w ustawie niniejszej, przez przedstawicieli, jeżeli przepisy ustawy niniejszej nie przewidują inaczej. Przedstawiciele w liczbie najwyżej trzech wybiera się na zebraniach uczestników. Niewybranie przedstawicieli nie wstrzymuje postępowania.

Art. 25. (1) Władza wyznacza zastępcę:

1) dla osób zamieszkałych poza obszarem gminy, objętej postępowaniem, przewidzianym w ustawie niniejszej, które nie wzięły udziału w zebraniu, dotyczącym wyboru przedstawicieli;

2) dla osób niezdolnych do działań prawnych oraz nieobjętych mas spadkowych, jeżeli nie mają przedstawiciela ustawowego.

(2) Władza zawiadamia właściwy sąd o wyznaczeniu zastępcy dla małoletnich i bezwłaścnowolnych.

Art. 26. (1) Wszystkie sprawy, wymagające zgodnie z ustawą niniejszą udziału uczestników, rozstrzygane są na zebraniach.

(2) Sołtys gromady (wójt, burmistrz) zwołuje zebranie w terminie, wyznaczonym przez władzę lub w ciągu czternastu dni od otrzymania od uczestników wniosku o zwołanie zebrania. Zarząd gromady zawiadomi uczestników o terminie zebrania na siedem dni przed wyznaczonym terminem. Wniosek o zwołanie zebrania może złożyć właściciel (współwłaściciel) dziedziny służebnej oraz jedna czwarta uprawnionych do korzystania ze służebności.

(3) Zebraniu przewodniczy sołtys (wójt, burmistrz) lub obecny na zebraniu przedstawiciel władzy.

(4) Każdy z uczestników rozporządza na zebraniu taką ilością głosów, ile gospodarstw reprezentuje. Sołtys (wójt, burmistrz) nie bierze udziału w głosowaniu, jeżeli nie jest uczestnikiem.

(5) Uchwały zapadają większością głosów przy obecności przynajmniej połowy ogólnej liczby uczestników.

(6) Na zebraniach, dotyczących wyboru przedstawicieli, uczestnicy mogą ustalić warunki, na których można zawierać umowę.

Rozdział II.

Postępowanie w trybie umownym.

Art. 27. (1) Można na podstawie umowy o zniesieniu służebności znieść całkowicie lub częściowo poszczególne uprawnienia służebnościowe.

(2) Należy umowę przedstawić władzy do zatwierdzenia.

(3) Władza po przedstawieniu umowy do zatwierdzenia wnosi do księgi hipotecznej dziedziny służebnej wpis o wszczęciu postępowania. Wpis do księgi hipotecznej ma ten skutek, że zmiany własności, powstałe po wniesieniu wpisu, pozostają bez wpływu na bieg postępowania.

Art. 28. (1) Zawiera się umowy, dotyczące zniesienia służebności, w formie aktu notarialnego lub prywatnego, sporządzonego w obecności dwóch świadków niezainteresowanych. Notariusz, powiatowa władza administracji ogólnej lub zarząd gminy uwierzytelnia podpisy uczestników, przedstawicieli oraz świadków.

(2) Strony nie są związane przy zawieraniu umów przepisami art. 4, 5, 7, 8, 10 ust. (1), art. 12, 13 (ust. 1), art. 14, 15, 19 ust. (1).

(3) Umowa wiąże strony od czasu jej zawarcia. Uprawnienie się orzeczenia, odmawiającego zatwierdzenia umowy, powoduje jej wygaśnięcie.

(4) Należy przed zawarciem umowy uzyskać zezwolenie władzy ochrony lasów na zmianę użytkowania, jeżeli tytułem wynagrodzenia za służebności mają być wydzielone grunty spod lasu bez rosnącego na nim drzewostanu.

Art. 29. (1) Władza odmówi zatwierdzenia umowy o zniesieniu służebności, jeżeli:

1) umowa jest niezgodna z przepisami ustawy niniejszej lub innymi przepisami prawnymi;

2) treść umowy jest niejasna lub niewątpliwie nadmierne wynagrodzenie, wydzielone za służebności w gruncie, pozwala domniemywać, że umowa jest pozorna;

3) umowa ustala zasady pod względem gospodarczym nieracjonalne lub wykonanie umowy utrudniałoby przebudowę ustroju rolnego dziedziny służebnej lub władnącej;

4) granice obszaru, wydzielonego tytułem wynagrodzenia w gruncie, nie są wyraźnie oznaczone.

(2) Władza może wyznaczyć termin do uzupełnienia lub zmiany umowy celem przystosowania jej do przepisów ustawy niniejszej.

(3) W razie uznania, że dla niektórych uprawnionych zostało wydzielone wynagrodzenie nadmierne, z krzywdą dla pozostałych uprawnionych, władza zatwierdza umowę z tą zmianą, że wynagrodzenie wydziela się na wspólną własność uprawnionych. W tych przypadkach władza może ustalić udział uprawnionych w wynagrodzeniu, wydzielonym na wspólną własność na zasadach art. 14.

(4) Władza w orzeczeniu, zatwierdzającym umowę o zniesieniu służebności, wyznaczy stro-

nie, która się zobowiązała do pokrycia kosztów sporządzenia dokumentów pomiarowych, termin przynajmniej trzymiesięczny do złożenia tych dokumentów.

(5) W razie braku w umowie o zniesieniu służebności warunku o zobowiązaniu jednej ze stron do dostarczenia i pokrycia kosztów dokumentów pomiarowych, władza zobowiązuje obie strony do sporządzenia dokumentów pomiarowych i poniesienia za to kosztów, wyznaczając im na dostarczenie dokumentów termin przynajmniej trzymiesięczny.

(6) Władza może sporządzić dokumenty pomiarowe na koszt zobowiązanych, jeżeli w wyznaczonym terminie nie dostarczą dokumentów.

Rozdział III.

Postępowanie w trybie przymusowym.

Art. 30. (1) Władza wszczyna postępowanie w trybie przymusowym z urzędu:

1) przy przebudowie ustroju rolnego, obejmującej dziedzinę służebną lub władnącą;

2) przy przeprowadzaniu melioracji;

3) w związku z zatwierdzeniem lub wykonaniem planu urządzenia gospodarstwa leśnego na wniosek władzy ochrony lasów;

4) jeżeli w ciągu dziesięciu lat od wejścia w życie ustawy niniejszej postępowanie, dotyczące zniesienia służebności, nie zostało wszczęte.

(2) Ponadto władza może wszcząć postępowanie w trybie przymusowym na wniosek uczestników. Z wnioskiem o wszczęcie postępowania może wystąpić przynajmniej jedna czwarta uprawnionych do korzystania ze służebności.

(3) Władza wnosi do księgi hipotecznej dziedziny służebnej wpis o wszczęciu postępowania. Wpis do księgi hipotecznej ma ten skutek, że zmiany własności, powstałe po wniesieniu wpisu, pozostają bez wpływu na bieg postępowania.

Art. 31. Uczestnicy mogą zawrzeć umowę o zniesienie służebności w toku postępowania w trybie przymusowym. Z chwilą przedstawienia jej do zatwierdzenia postępowanie przymusowe zawieszają się, a w razie jej zatwierdzenia postępowanie w trybie przymusowym umiera się.

Art. 32. Należy w toku postępowania przymusowego znieść wszystkie służebności, obciążające dziedzinę służebną na rzecz gospodarstw, położonych w tej samej wsi.

Art. 33. (1) Rodzaj i rozmiar służebności ustala się na podstawie orzeczeń, wydanych w

trybie patentu cesarskiego z dnia 5 lipca 1853 r., wpisów w księgach gruntowych lub innych dokumentów urzędowych, wydanych przed wejściem w życie ustawy niniejszej.

(2) Jeżeli rodzaj służebności został ustalony w dokumentach, określonych w ust. (1), rozmiar zaś nie został ustalony lub został ustalony niejasno, rozmiar służebności ustala się na podstawie materiałów, zebranych w związku z dokonaną regulacją służebności, a w braku tych materiałów, na podstawie rzeczywistego wykorzystywania służebności w latach 1911, 1912 i 1913.

Art. 34. W razie braku dokumentów z powodu nieuregulowania służebności w trybie patentu cesarskiego z dnia 5 lipca 1853 roku lub zaginięcia dokumentów, rodzaj i rozmiar służebności ustala się w drodze zeznań stron i świadków na podstawie przeciętnego rzeczywistego wykorzystywania służebności w latach 1911, 1912 i 1913.

Art. 35. Władza stwierdza wygaśnięcie służebności, jeżeli:

1) własność dziedziny służebnej i władnącej zjednoczy się w jednej osobie;

2) służebność stała się bezprzedmiotowa w wyniku przebudowy ustroju rolnego.

Art. 36. (1) Władza na podstawie stanu rzeczywistego oraz zeznań stron i świadków ustala granice gruntów, przypadających do wydzielienia tytułem wynagrodzenia za służebności.

(2) Postępowanie sądowe o odnowienie lub sprostowanie granicy gruntów, przypadających do wydzielienia tytułem wynagrodzenia za służebności, zawieszają się po otrzymaniu zawiadomienia, że władza przystąpiła do ustalenia granic w trybie, przewidzianym w ust. (1). Po uprawomocnieniu się orzeczenia władzy o ustaleniu granic sąd umorzy postępowanie.

Art. 37. Wartość służebności oraz wartość gruntu i drzewostanu, przypadających do wydzielienia jako wynagrodzenie za służebności, ustala się według przeciętnych miejscowych cen rynkowych, obliczonych na podstawie cen z ostatnich trzech lat kalendarzowych, poprzedzających wszczęcie postępowania.

Art. 38. (1) Komisja szacunkowa opracowuje projekt zniesienia służebności.

(2) Komisja szacunkowa składa się z trzech członków: przedstawiciela władzy, który jest jej przewodniczącym oraz dwóch biegłych. Biegłych oraz ich zastępców wybierają po jednym przedstawiciel dziedziny władnącej oraz służebnej spośród osób niezainteresowanych w sprawie.

(3) Władza wykonywa czynności komisji, jeżeli w wyznaczonym przez nią terminie przedstawiciele nie zgłoszą członków komisji lub wybrani przez nich członkowie nie stawią się na jej posiedzenie.

(4) Biegli, powołani przez władzę, mogą brać również udział w opracowaniu projektu.

Art. 39. (1) Projekt zniesienia służebności powinien zawierać:

1) wymienienie rodzaju i rozmiaru znoszonych służebności;

2) ustalenie szacunku znoszonych służebności;

3) określenie obszaru, położenia i rodzaju gruntów, wydzielanych tytułem wynagrodzenia za służebności lub wysokość wynagrodzenia w gotówce, z ustaleniem należności, przypadającej na rzecz każdego uczestnika i od każdego z uczestników.

(2) Ponadto projekt zniesienia służebności może zawierać:

1) ustalenie udziału poszczególnych uprawnionych w wartości wynagrodzenia w razie wydzielenia wynagrodzenia w gruncie na wspólną własność;

2) podział wynagrodzenia za zniesione służebności, jeżeli został zgłoszony wniosek o dokonanie podziału wynagrodzenia lub została przedstawiona uchwała, dotycząca podziału wynagrodzenia za służebności.

Art. 40. (1) Należy projekt zniesienia służebności okazać uczestnikom.

(2) Władza zawiadamia uczestników o terminie i miejscu okazania projektu. Należy termin zebrania uczestników tak wyznaczyć, aby między wysłaniem zawiadomienia a okazaniem projektu upłynęło przynajmniej czternaście dni.

Art. 41. Władza może badać świadków pod przysięgą w toku postępowania, przewidzianego w ustawie niniejszej.

Rozdział IV.

Wykonanie orzeczeń.

Art. 42. (1) Władza ustali termin, w którym właściciel dziedziny służebnej powinien usunąć drzewostan, jeżeli tytułem wynagrodzenia za służebności wydzielono grunt spod lasu bez drzewostanu. Termin ten nie może przekraczać lat trzech, licząc od dnia, w którym orzeczenie, zatwierdzające projekt lub umowę o zniesieniu służebności, stało się wykonalne. Na wniosek właściciela dziedziny służebnej, zgłoszony najpóźniej na trzy miesiące przed

upływem terminu wyznaczonego do usunięcia drzewostanu, władza może ze względu na ogólne stosunki gospodarcze termin ten przedłużyć do lat pięciu.

(2) Drzewostan nie usunięty w terminie, ustalonym przez władzę, przechodzi bez odszkodowania na własność osób, którym wydzielono wynagrodzenie.

Art. 43. Władza zarządza wprowadzenie uczestników w posiadanie gruntów, wydzielonych tytułem wynagrodzenia za służebności oraz sporządzenie ostatecznych dowodów pomiarowych na podstawie wykonalnego orzeczenia, zatwierdzającego projekt lub umowę o zniesieniu służebności.

Art. 44. Prawomocne orzeczenie łącznie z projektem lub umową stanowi tytuł do dokonania w księgach hipotecznych na wniosek uczestników postępowania albo władzy następujących czynności:

1) przepisania prawa własności gruntów, wydzielonych tytułem wynagrodzenia za służebności i nabytych w drodze zamiany;

2) wykreślenia służebności;

3) wpisania prawa zastawu, zabezpieczającego niezapłacone wynagrodzenie za służebności, ustalone w gotówce.

Art. 45. Orzeczenia, dotyczące ustalenia wynagrodzenia w gotówce, ulegają wykonaniu w trybie egzekucji sądowej.

Rozdział V.

Doręczenia.

Art. 46. (1) Doręcza się zawiadomienia, wezwania i orzeczenia jednemu z przedstawicieli uprawnionych oraz jednemu z przedstawicieli lub właścicielowi dziedziny służebnej.

(2) Doręcza się zawiadomienia, wezwania i orzeczenia władzy lub organowi, pod którego zarządem znajduje się dziedzina władająca lub służebna, stanowiąca własność Skarbu Państwa, jeżeli jest on uczestnikiem postępowania.

(3) Jeżeli tytułem wynagrodzenia za służebności mają być wydzielone grunty obciążone prawami na rzecz osób trzecich, ujawnionych w księdze hipotecznej, zawiadomienie o zamierzonym wydzieleniu gruntów tytułem wynagrodzenia oraz orzeczenie o zniesieniu służebności należy doręczyć bezpośrednio tym osobom. Jeżeli miejsce zamieszkania tych osób jest nieznane, treść zawiadomienia ogłasza się w Monitorze Polskim.

(4) Ponadto wezwania, zawiadomienia i orzeczenia ogłasza się publicznie przez zarząd gminy w sposób odpowiadający miejscowym

zwyczajom. Jeżeli postępowanie dotyczy więcej niż jednej miejscowości, ogłoszenie następuje w każdej gromadzie (gminie).

Art. 47. Zarząd gminy obowiązany jest na żądanie osób interesowanych dawać do przeglądania ogłaszane orzeczenia i dokumenty, znajdujące się w gminie oraz wydawać odpisy orzeczeń. Opłaty za sporządzenie odpisów orzeczeń pobiera zarząd gminy w wysokości, ustalonej w zarządzeniu Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

DZIAŁ IV.

Podział wynagrodzenia za służebności.

Art. 48. (1) Grunty, wydzielone za służebności na wspólną własność na podstawie ustawy niniejszej, mogą podlegać podziałowi.

(2) Grunty, określone w ust. (1), są wyłączone od podziału, jeżeli odpowiadają warunkom, wymienionym w art. 13 ust. (2) pkt 2).

(3) Można wyłączyć od podziału grunty, określone w ust. (1), jeżeli jest to konieczne ze względu na miejscowe stosunki gospodarcze.

Art. 49. Każdy z uprawnionych otrzymuje przy podziale wynagrodzenia za służebności obszar, odpowiadający jego udziałowi, ustalonemu na zasadach, zawartych w art. 12 lub 14.

Art. 50. (1) Uchwały o podziale wynagrodzenia za służebności oraz wnioski o dokonanie przez władzę podziału wynagrodzenia, złożone przed zatwierdzeniem projektu lub umowy, ulegają zatwierdzeniu jednocześnie z projektem lub umową o zniesieniu służebności.

(2) Uchwały o podziale wynagrodzenia za służebności zapadają na zebraniach uprawnionych większością dwóch trzecich głosów przy obecności przynajmniej połowy uprawnionych.

DZIAŁ V.

Zamiana gruntów.

Art. 51. (1) Przy zawieraniu umów, dotyczących zamiany dziedziny służebnej i władnej, w związku ze znoszeniem służebności stosuje się przepisy art. 28 ust. (1) i ust. (3).

(2) Nie stosuje się do umów, określonych w ust. (1), przepisów ustawy z dnia 7 czerwca 1883 r. o oczyszczaniu lasów z cudzych enklaw i zaokrągleniu granic lasowych (Dz. P. P. Austr. Nr 93).

Art. 52. Władza zatwierdza umowy, dotyczące zamiany gruntów, jednocześnie z projektem lub umową o zniesieniu służebności.

DZIAŁ VI.

Władze.

Art. 53. Do właściwości starosty należy wydawanie decyzji oraz wykonywanie czynności w sprawach, które nie zostały zastrzeżone właściwości władz, wymienionych w art. 54 i 55.

Art. 54. (1) Do właściwości wojewódzkiej komisji ziemskiej należy:

1) orzekanie o rodzaju i rozmiarze służebności w przypadkach, przewidzianych w art. 33 ust. (2) i art. 34;

2) stwierdzanie wygaśnięcia służebności;

3) orzekanie o ustaleniu granic gruntów, wydzielanych tytułem wynagrodzenia za służebności;

4) zatwierdzanie projektów, dotyczących zniesienia służebności;

5) zatwierdzanie projektów podziału wynagrodzenia wydzielonego na wspólną własność, jeżeli wniosek o dokonanie podziału złożony został po zniesieniu służebności;

6) zatwierdzanie umów, dotyczących zamiany gruntów, zawieranych w postępowaniu w trybie przymusowym;

7) rozpoznawanie odwołań od orzeczeń starosty, zatwierdzających umowy o zniesieniu służebności oraz umowy o zamianie gruntów, zawierane w postępowaniu w trybie umownym;

8) rozpoznawanie odwołań od orzeczeń starosty, zatwierdzających złożone po zniesieniu służebności uchwały o podziale wynagrodzenia za służebności, wydzielonego na wspólną własność.

(2) Główna Komisja Ziemska oraz wojewódzkie komisje ziemskie orzekają na posiedzeniach jawnych.

Art. 55. Do właściwości wojewody należy wydawanie zarządzeń:

1) o wprowadzeniu uprawnionych w posiadanie gruntów, wydzielonych tytułem wynagrodzenia za służebności;

2) o sporządzeniu ostatecznych dokumentów pomiarowych i map hipotecznych.

DZIAŁ VII.

Świadczenia i koszty.

Art. 56. (1) Uczestnicy postępowania, przewidzianego w ustawie niniejszej, zobowiązani są do świadczeń w naturze przy prowadzonych przez władzę pracach na gruncie, a mianowicie do:

1) dostarczania odpowiedniego lokalu na kreslarnię z opałem, światłem i usługą, mieszkania z opałem oraz podwód do najbliższej stacji kolejowej, autobusowej lub przystani rzecz-

nej dla wszystkich osób, zatrudnionych przy prowadzonych przez władzę pracach;

2) Dostarczania robocizny pieszej lub konnej oraz materiału, niezbędnego przy prowadzonych pracach.

(2) Wymiar świadczeń w naturze należy do zarządów gminnych, a w gminach podzielonych na gromady — do sołtysa.

(3) Świadczenia, przewidziane w ust. (1), obciążają uczestników ze strony dziedziny służebnej i władającej po połowie. Uczestnicy ze strony dziedziny władającej zobowiązani są do ponoszenia świadczeń w stosunku do obszaru gruntów, z którymi związane jest prawo do korzystania ze służebności.

Art. 57. Ujawnienie w księgach hipotecznych wyników postępowania, przewidzianego w ustawie niniejszej, wolne jest od opłat sądowych (hipotecznych).

DZIAŁ VIII.

Przepisy karne.

Art. 58. (1) Kto zmniejsza bez zezwolenia władzy wartość wynagrodzenia za służebności przed oddaniem go w posiadanie uprawnionym, podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3.000 zł, albo obu tym karom łącznie.

(2) Powiatowe władze administracji ogólnej są powołane do orzekania o przestępstwach, przewidzianych w ust. (1).

DZIAŁ IX.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 59. Stosuje się przepisy ustawy niniejszej do spraw, wszczętych przed wejściem w życie ustawy niniejszej. Wszystkie czynności prawnie dokonane i zgodnie z przepisami ustawy niniejszej oraz zawarte umowy zachowują moc obowiązującą w dalszym postępowaniu.

Art. 60. (1) Nie można nabyć przez zasiedzenie prawa wřębu, poboru drzewa i innych produktów leśnych na cudzych gruntach leśnych lub rolnych, prawa paszy na cudzych gruntach oraz wszelkich służebności na cudzych gruntach leśnych.

(2) Do nabycia służebności, określonych w ust. (1), w drodze umowy potrzebne jest zezwolenie władzy. Zastrzeżenie w umowie, że ustanowionej służebności nie będzie można wykupić, jest nieważne.

Art. 61. Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc obowiązującą:

1) patent cesarski z dnia 5 lipca 1853 r. o regulacji i wykupnie prawa poboru drzewa, paszy i produktów lasowych, tudzież niektórych praw służebności, nie mniej praw wspólnego posiadania i używania produktów (Dz. P. P. Austr. Nr 130);

2) ustawa z dnia 25 grudnia 1869 r. o ponoszeniu kosztów pertraktacji, przedsięwziętych wskutek spóźnionego zgłoszenia się z prawami według § 6 patentu z dnia 5 lipca 1853 r., podlegającymi z urzędu wykupowi lub regulacji (Dz. U. i Rozp. Kraj. z 1870 r., Nr 2);

3) ustawa z dnia 26 kwietnia 1871 r., rozciągająca postanowienia o wykupnie lub regulacji z urzędu na pobory roślin z cudzych gruntów stawowych i na pobory drzewa z cudzych gruntów (Dz. U. i Rozp. Kraj. Nr 18);

4) ustawa z dnia 13 października 1871 r. o ponoszeniu kosztów pertraktacji, przedsięwziętych wskutek spóźnionego zgłoszenia się z poborami, podlegającymi na mocy ustawy z dnia 26 kwietnia 1871 r. z urzędu wykupowi lub regulacji, w myśl powyższego cesarskiego patentu z dnia 5 lipca 1853 r. (Dz. U. i Rozp. Kraj. Nr 31);

5) ustawa z dnia 24 marca 1895 r., obowiązująca w Królestwie Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem Krakowskim, którą zmienia się niektóre postanowienia cesarskiego patentu z dnia 5 lipca 1853 r. (Dz. P. P. Nr 130) i ustawy krajowej z dnia 26 kwietnia 1871 r. (Dz. Ust. i Rozp. Kraj. Nr 18) o wykupie i regulacji ciężarów gruntowych (Dz. Ust. i Rozp. Kraj. Nr 20);

6) ustawa z dnia 8 stycznia 1889 r., obowiązująca Księstwo Śląsk, przez którą wprowadzają się pojedyncze zmieniające postanowienia o postępowaniu według cesarskiego patentu z dnia 5 lipca 1853 r. (Dz. P. P. Nr 130) z prawami, podlegającymi wykupowi lub regulacji (Dz. U. Kraj. Nr 11)

— oraz wszelkie przepisy w zakresie, objętym ustawą niniejszą.

Art. 62. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Sprawiedliwości.

Art. 63. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *Sławoj Składkowski*

Minister Sprawiedliwości: *W. Grabowski*

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:

J. Poniatowski